

Fakultetenes og Universitetsmuseets forskerutdanningsmeldinger 2015

**Forskningsadministrativ avdeling
Mai 2016**

UNIVERSITETET I BERGEN

Det humanistiske fakultet

FORSKERUTDANNINGSMELDINGEN 2015

OPPFØLGING AV PRIORITERINGER OMTALT I FORSKERUTDANNINGSMELDINGEN FOR 2014 OG PLANER OG PRIORITERINGER FOR 2016

Hovedansvaret for kandidatenes forskerutdanning ligger på grunnenhetene, og enhetene har derfor stor frihet til å definere sine egne prioriteringer for 2016. Fakultetet, og særskilt Forsknings- og forskerutdanningsutvalget, har likevel et overordnet faglig ansvar for å sikre kvaliteten i forskerutdanningen og at enhetenes disposisjoner er i samsvar med fakultetets felles mål.

Fakultetet har i 2015 arbeidet videre med å følge opp sin nye administrative bemanningsplan, og med utformingen av nye rutiner og retningslinjer i forlengelsen av dette. Et administrativt nettverk for forskerutdanning er kommet på plass, og ambisjonen for 2016 er å øke aktiviteten og gi nettverket en fastere form med regelmessig møtevirksomhet.

FORHOLDET MELLOM FORSKERUTDANNING OG FORSKNINGSSATSINGER VED FAKULTETET

Siden 2010 har fakultetets 65 faste stipendiathjemler alle vært fordelt til grunnenhetene, som lyser ut ledige stillinger ut fra egne prioriteringer og behov. De aller fleste av disse utlyses åpent. Åpne utlysninger anses generelt å gi høyere kvalitet i søkermassen enn når stillingene er øremerkede. For 2016 er fakultetet tildelt 8 midlertidige stipendiathjemler, som etter vedtak i Fakultetsstyret (S 3/16) er fordelt til strategiske satsningsområder i henhold til fakultetets strategiplan, særskilt middelalderforskning og «medical humanities».

Øremerkede stipend for øvrig er knyttet til eksternfinansierte prosjekter. Slike prosjekter springer ut av de ulike forskningsmiljøene og er verdifulle bidrag til økt kvalitet og bredde i fakultetets forskning.

GJENNOMSTRØMMING

I 2015 ble det avlagt 17 ph.d.-grader og 4 dr.philos.-grader ved Det humanistiske fakultet. To av ph.d.-gradene var tilknyttet kvoteprogrammet. Korrigeret for permisjoner viser tallene at 6 kandidater leverte på normert tid eller tidligere, mens 7 leverte innen 6 måneder etter normert tid. Kun én kandidat hadde en nettotid på mer enn 4 år. Antallet avlagte ph.d.-grader viser en nedgang i forhold til 2014 (25) og 2013 (30). Fakultetet vurderer fjorårets gjennomstrømming som tilfredsstillende og innenfor naturlig fluktusjon (2013 var et rekordår). Samtidig kan det konstateres en viss forbedring i gjennomstrømmingshastigheten i forhold til foregående år.

Tett oppfølging av kandidatene er en avgjørende suksessfaktor og en forutsetning for å kunne sette i verk effektive tiltak. Slike tiltak må settes i verk innenfor stipendiatperioden, da mulighetene begrenses dramatisk når kandidaten begynner i annet arbeid. Enhetene melder at de i økende grad tar i bruk eller forbedrer bruken av virkemidler som forventes også å ha en positiv effekt på gjennomstrømmingen, som bedre faglig og sosial integrering i forskergrupper og i fagmiljøene, fremdriftsrapportering, medarbeidersamtaler, midtveisevaluering, sluttseminar, bruk av mer enn én veileder og mentorordning knyttet til stipendiatenes undervisning.

UNDERKJENNINGER

Ved det humanistiske fakultet ble 3 avhandlinger underkjent (1. gang) i 2015, hvorav 2 ph.d.-avhandlinger og 1 dr.philos.-avhandling. Fakultetets forsknings- og forskerutdanningsutvalg har bedt enhetene om å ha faste prosedyrer for oppfølging av slike kandidater i samarbeid med veileder, og dette er blitt fulgt opp. Fakultetets fremste tiltak for å unngå frafall og underkjenning er fremdeles tett oppfølging og god integrasjon i forskningsmiljøet. Et godt virkemiddel som forvaltes lokalt, og som øker i omfang, er bruken av sluttseminar eller prøvedisputas, der forskere med spesialkompetanse inviteres til å vurdere og gi innspill til avhandlingen når det nærmer seg innlevering.

VEILEDEROPPLÆRING

Det gjennomføres i dag ingen formell veilederopplæring verken i regi av fakultet eller grunnenheter. Det skjer likevel på de fleste enhetene en uformell kompetanseutvikling i institusjonaliserte rammer i form av veilederforum, der veiledere kommer sammen, utveksler erfaringer og diskuterer både generelle og mer spesifikke problemstillinger. En høringsrunde viste at noen enheter mener dette er tilstrekkelig som veilederopplæringstiltak, mens andre enheter etterlyser et sentralisert tilbud på fakultetsnivå. Fakultetet har i 2015 oppfordret sine veiledere til å benytte seg av det pedagogiske tilbudet som tilbys de vitenskapelig ansatte i regi av Uniped. Fakultetet ønsker å delta aktivt i den organiserte veilederopplæringen som nå planlegges sentralt på UiB.

INTERNASJONALISERING

Det er et mål for fakultetet at så mange som mulig av fakultetets doktorgradskandidater skal gjennomføre et lengre utenlandsopphold i stipendperioden. Ansvar for at dette skjer, ligger hos veileder, forskningsmiljøet kandidaten tilhører og enhetens faglige ledelse. Flere enheter praktiserer en ordning med reisestøtte, og interessen for å gjennomføre utenlandsopphold er økende. Kandidatene deltar også stadig mer aktivt på internasjonale konferanser og får uttelling for dette i opplæringsdelen. De skaffer seg internasjonale nettverk på sine forskningsfelt, og flere kandidater har biveiledere fra utenlandske universiteter. Fakultetet vil i dialog med enhetene arbeide aktivt for at denne utviklingen fortsetter.

KARRIEREVEILEDNING

Det tilbys ingen formell eller uformell karriereveiledning for stipendiater ved HF utover det som gis av den enkelte veileder. Fakultetet vil i 2016 ha økt oppmerksomhet på postdoktorene for å sikre dem god faglig oppfølging og ønsker i samarbeid med andre fakulteter og FA å utvikle karrierebyggende opplæringstilbud for denne gruppen.

PUBLISERING

Hvordan man går frem for å publisere på forlag og i tidsskrifter, er et emne som inngår i opplæringsdelens kurs i overførbare ferdigheter. Et flertall av kandidatene publiserer artikler underveis (både på nivå 2 og nivå 1) – også de som skriver monografier (som fortsatt er det dominerende formatet på HF). En del får også avhandlingen publisert som bok, også internasjonalt. Presise bibliometriske data om HF-kandidatenes publisering mangler.

ANDRE FORHOLD AV SÆRLIG BETYDNING

At FA nå er tildelt et overordnet administrativt ansvar for forskerutdanningen, vil kreve smidige samarbeidsrelasjoner der de enkelte fakultetenes egne behov blir ivaretatt. Omorganiseringen gir også muligheter for synergier mellom fakultetene, særlig når det gjelder opplæringsdelene i forskerutdanningen og veilederopplæringen.

Tilpassing til strammere budsjetter har ført til at fakultetet har måttet vente med å ta i bruk frigitte hjemler (utsatt startdato). Den anstrengte økonomien vil også påvirke mulighetene for kursvirksomhet og reisestøtte for kandidatene.

FORSKERUTDANNINGSMELDINGEN 2015 – DET MEDISINSK-ODONTOLOGISKE FAKULTET

I 2015 hadde Det medisinsk-odontologiske fakultet i overkant av 500 aktive doktorgradskandidater og like under 90 forskerlinjestudenter ved utgangen av året. 98 kandidater disputerte i 2015, noe som gir en oppgang på 23 disputerte kandidater sammenlignet med 2014 (75 kandidater). 97 kandidater ble tatt opp til ph.d.-programmet ved fakultetet, noe som er en nedgang på 12 kandidater fra 2014. Som for tidligere år, er forskerutdanningen en viktig del av fakultetets samlede forskningsaktivitet. Det er derfor svært viktig å kvalitetssikre forskerutdanningen i alle ledd for å sikre god gjennomstrømning av ph.d.-kandidater og høy kvalitet på forskningen.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016.

I 2015 arbeidet fakultetet videre med to større prosjekter:

1. Veilederopplæring, da særlig ved opprettelsen av det elektroniske kurset for veiledere. I forbindelse med overgang til ny plattform fra *Mi Side* til *Mitt UiB* arbeider fakultetet for tiden med overføring av kurset til den nye plattformen. Fakultetet samordner imidlertid arbeidet knyttet til veilederopplæring med det arbeidet som foregår på UiB sentralt.
2. Karriereplanlegging, blant annet gjennom å inkludere dette i grunnkurset MEDMET1. Fakultetet planlegger egne seminarer for karriereplanlegging for ph.d.-kandidater på et tidlig stadie i ph.d.-løpet. Her samordner fakultetet imidlertid arbeidet med arbeidet som foregår sentralt på UiB.

Veilederopplæring og karriereplanlegging nevnes også som både prioritering for 2015 og videre for 2016 ved flere av instituttene. Instituttene rapporterer videre at de har nådd de fleste av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014. Blant nevnte prioriteringer for 2016 er tettere oppfølging av kandidater med pliktarbeid, videre arbeid med, og deltakelse i forskerskoler og fortsatt fokus på rekruttering av ph.d.-kandidater.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Instituttene rapporterer om godt samsvar mellom forskningssatsningene og forskerutdanningen. Enkelte institutt nevner økt rekruttering til ph.d.-programmet som målsetting, og mer spesifikt at alle seksjoner ved instituttet skal ha stor og pågående ph.d.-aktivitet. Deltakelse i, og samarbeid mellom forskerskoler nevnes også av flere institutter, hvor flere felles aktiviteter nevnes som en målsetning. Institutt for klinisk odontologi planer om å etablere egen forskerskole er lagt på is grunnet manglende ressurser.

Gjennomstrømning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å forbedre denne.

Samlet på fakultetet var det en klar oppgang i antall disputaser i 2015 (98) fra 2014 (75). Dette reflekteres også i meldingene fra instituttene: Instituttene melder om at gjennomstrømningen i ph.d.-programmet er god, med høy gjennomføringsgrad. Samtlige institutt melder imidlertid om problemer knyttet til kandidater som ikke fullfører på normert tid. Det kommer videre klart frem i rapportene fra instituttene at årsakene til forsinkelsene er svært ulike fra institutt til institutt. Instituttene melder imidlertid om at kandidatgrupper som er tilbøyelig for forsinkelser skal følges tett som et preventivt tiltak. Instituttene rapporterer dessuten om tett oppfølging med grundige planer for fullføring for kandidater som allerede er blitt forsinket. Fakultetet vil fremover vektlegge oppfølging etter midtveisevaluering og videreutvikle rutinene i forbindelse med denne.

Underkjenning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å holde antallet nede (hvor mange 1. gangs underkjenninger, hvor mange 2. gangs underkjenninger).

I 2015 var det tre underkjenninger, fordelt på to institutt, noe som er likt med 2014. Samtidig er antall innleverte avhandlinger høyere enn i 2014, noe som gir en prosentvis nedgang i antall underkjenninger. Ingen av instituttene rapporterte om 2. gangs underkjenninger. Samtlige institutter understreker viktigheten av å

synliggjøre for kandidater hvilke kvalitets- og innholdsmessige krav som settes for en doktorgrad. Retningslinjene for krav til en doktorgrad anses som viktig i denne forbindelse.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Som nevnt innledningsvis, er fakultetet i gang med opprettelsen av et (obligatorisk) e-læringskurs for alle veiledere. I tillegg planlegges det årlige veilederseminaret videreført i 2016. Fire av fem institutt nevner et behov for veilederopplæring, og trekker særlig frem det årlige veilederseminaret som et viktig tiltak her. Flere institutt nevner også det forestående e-læringskurset som et viktig og positivt tiltak. Ett institutt anser dagens situasjon som tilfredsstillende, og at det ikke er nødvendig med ytterligere tiltak. Samtlige institutt rapporterer om at alle veiledere informeres om, og oppfordres til å delta på de tilbudene som gis i veilederopplæring. Ett institutt nevner også et ønske om muligheten for å ha to hovedveiledere, med begrunnelse i at det ofte er hensiktsmessig å kombinere en erfaren veileder med en mindre erfaren, da dette vil fremme veilederopplæring av begge. Fakultetet vurderte dette forslaget tidligere i 2015, men holdt likevel fast ved at hensynet til koordinert oppfølging av kandidaten, med et tydelig hovedansvar for veiledning må veie tyngst. Veilederopplæring vil følges opp både på fakultets- og instituttnivå i 2016.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og ph.d.-kandidatenes deltakelse på internasjonale konferanser/utenlandsopphold (ref. informasjon i fremdriftsrapporter).

Fakultetet er synlig og deltar i internasjonale fora for forskerutdanning. Blant annet er fakultetet aktiv i ORPHEUS. Fakultetet ble dessuten tildelt ORPHEUS Label i begynnelsen av 2016. Det er også et tydelig fokus på internasjonalisering ved instituttene, og alle instituttene deltar i en rekke internasjonale samarbeid. Om lag 30 % av kandidatene ved fakultetet er internasjonale og fra 55 ulike land. Samtlige institutt rapporterer dessuten om høy deltakelse på internasjonale konferanser, forskerkurs, utveksling eller forskningsopphold i utlandet, to av instituttene planlegger inngåelse av fellesgrader. Instituttene uttaler at videre internasjonal aktivitet er en prioritet for 2016. Både fakultetet og flere institutt nevner et ønske om at flere kandidater får muligheten til å ta et forskningsopphold i utlandet. Av økonomiske årsaker er ikke dette alltid gjennomførbart. Det finnes imidlertid muligheter for økt internasjonal rekruttering/aktivitet gjennom f.eks. EUs Marie Curie-program og Erasmus+ opplegg. Fakultetet har pr. d.d. dårlig oversikt over utreisende kandidater. Dette anses som uheldig og fakultet vil arbeide for å finne gode rutiner for bedre oversikt her.

Karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Karriereplanlegging nevnes kort i grunnkurset for ph.d.-kandidater, MEDMET1. Som nevnt innledningsvis er det en målsetning for fakultetet å opprette et godt tilbud for karriereplanlegging for alle kandidater. Samtlige institutter understreker viktigheten av et slikt tilbud, men presiserer at dette bør arrangeres på fakultetsnivå. Enkelte institutt nevner imidlertid også veileders og forskningsmiljøets ansvar for å bistå kandidatene i karriereplanlegging og –utvikling. Karriereveiledning vil følges opp både på fakultets- og instituttnivå i 2016.

Publisering: Vurdering av publiseringsevne til ph.d.-kandidatene (ref. informasjon i fremdriftsrapportene), samt eksisterende og planlagte tiltak.

De fleste instituttene rapporterer at publiseringsevne er god. Enkelte institutt kommenterer imidlertid at tall for publiseringsevne for 2015 som baseres på kandidatenes fremdriftsrapportering vil være noe lavere enn det som reelt er tilfellet, fordi tallene inkluderer alle kandidater uansett hvor i studieløpet de er inngår i denne rapporteringen. Flere institutt nevner skrivekurs som tiltak for å opprettholde/øke publiseringsevne – tiltak som vil fortsettes i 2016.

Andre forhold av særlig betydning for fakultetets håndtering av forskerutdanningen som har endret seg, eller som man planlegger å endre i perioden.

Ett institutt kommenterer en forventning om færre ph.d.-kandidater fremover, grunnet en reduksjon i stipendmuligheter. Dette igjen vil redusere antall disputaser ved instituttet. IGS melder om at instituttet i løpet av 2016 vil utarbeide en ny forskningsstrategi.

Forskerutdanningsmeldin g for 2015, Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet

---

Behandlet i forskerutdanningsutvalget 3. mars 2016 og vedtas i fakultetsstyret 28. april 2016.

Forskerutdanningsmelding 2015

Oppfølging av prioriteringer fra 2014 og planer for 2016 vil i stor grad handle om å iverksette tiltak som er bearbeidet gjennom fakultetets administrasjonsutviklingsprosjekt. Vi er i gang med å gjøre opptak i forbindelse med ansettelse og følger kontinuerlig med på behov for å gjøre endringer i rutiner for dette. Det planlegges også tettere samarbeid med eksterne veiledere. Videre vil vi utarbeide en plan for hvordan vi sikrer informasjonsflyt for kandidater og veiledere i avslutningsprosessen.

Forholdet mellom forskerutdanningen og forskningsattsninger er tett. Vi har få eller ingen stipendiatstillinger som lyses ut uten tilknytning forskningsgruppe, og svært mange av dem er knyttet til et større forskningsprosjekt eller en spesifikk satsing. Det er ikke planlagt tiltak på dette området, utover at vi alltid har oppmerksomhet mot å søke finansiering for å øke forskningsaktiviteten vår.

Gjennomstrømningstiden for kandidater som disputerte i 2015 er relativt god, og svært nær gjennomsnittet ved UiB (nettoid). Fakultetet utdannet i 2015 75 nye doktorer (30,5% av totalt antall ved UiB). Disse brukte i gjennomsnitt 3,7 år når permisjoner o.l. er trukket fra (nettoid). Bruttotiden er vesentlig lavere ved MN enn ved de fleste andre fakulteter. Fakultetet har siden 2013 rettet fokuset mot registreringer i tidskonto for å se om det er muligheter for å få et mer korrekt bilde av reell tidsbruk.

	Andre finansieringskilder	UiB-finansiering	NFR-finansiering	Totalt høst 2015	Totalt vår 2015
Gjennomsnitt av bruttotid (år)	4,4	4,8	4,5	4,6 (UiB 5,1)	5,0 (UiB 5,2)
Gjennomsnitt av nettoid (år)	3,7	3,8	3,5	3,7 (UiB 3,8)	3,8 (UiB 3,8)
Antall kandidater	10	11	10	31 (UiB 103)	44 (UiB 136)

Tab. 1.1 Gjennomstrømningstid ved MN høst 2015. Gjennomsnitt ved UiB i parentes. Tall for vårsemesteret i kolonnen til høyre.

Fakultetet har fremdeles noen «gamle» kandidater i rapporteringssammenheng, altså kandidater som har vært i forskerutdanningen i mer enn 5 år. Tallet er imidlertid vesentlig lavere enn i fjor, noe vi knytter til at det var flere gamle kandidater som disputerte våren 2015 og at noen kandidater er blitt skrevet ut.

	Andre finansieringskilder	UiB-finansiering	NFR-finansiering	Totalt, alle kilder	Totalt høst 2014
Antall kandidater	3 (UiB 7)	15 (UiB 69)	18 (UiB 33)	36 (109)	54 (UiB 153)

Tab. 1.2 Antall «gamle» avtaler våren 2015 per rapporteringstidspunkt 15. februar 2016. Gjennomsnitt ved UiB i parentes.

Underkjenning I 2015 var det fire avhandlinger som ble underkjent (1. gang). Ingen har fått endelig underkjenning. Antallet varierer normalt mellom 1 og 3 per år. En underkjenning er selvfølgelig en påkjenning og et nederlag for de som er involverte, men vi kan ikke underslå at vi også ser underkjenninger som et tegn på at kvalitetssikringen av avhandlinger ser ut til å virke. Fakultetet har få underkjenninger, vi har derfor ikke spesielle tiltak mot dette. Midtvegevaluering mener vi er en god måte for å avdekke svakheter i et prosjekt på et tidlig stadium, og vi regner det som ev viktig forebyggende faktor for underkjenninger.

	2015	2014	2013	2012
Antall underkjenninger	4 (79)	1 (75)	3 (76)	3 (76)

Tab. 1.3 Antall underkjenninger ved MN. Totalt antall avhandlinger til bedømmelse i parentes.

I tillegg ble én avhandling som ble vurdert for dr.philos.-graden underkjent.

Veilederopplæring

Fakultetet ser positivt på det sentrale arbeidet med veilederopplæring (oppfølging av OU7), og særlig utbyggingen av UPED-modulen Forskningsveiledning. Det er viktig at tilbudet gis hvert semester, slik at alle som ønsker å følge denne modulen får anledning til det.

Internasjonalisering

I følge rapportering til Database for høyere utdanning (DBH) er det, som de foregående år, få kandidater som har utvekslingsopphold i løpet av forskerutdanningen. Flere kandidater drar på utenlandsopphold av noen ukers varighet for å f.eks. gjøre laboratorieanalyser, besøke medveileder eller utføre feltarbeid. Knappt noen av disse registreres, og vi erkjenner at det er en vesentlig underrapportering dette området. Utenlandsopphold finansieres gjennom støtte fra ulike fond og legater, forskerskoler, driftsmidler og prosjektmidler. Vi ser på disse oppholdene som gode internasjonaliseringselementer i forskerutdanningen uavhengig av rapportering. I tillegg vil vi også peke på den store andelen internasjonale kandidater ved fakultetet. Av kandidatene som disputerte i 2015 var andelen ikke-norske statsborgere på mer enn 55%, og av det totale antall midlertidig tilsatte i 2015 var 70% av dem utenlandske borgere. Disse kandidatene, samt den ikke ubetydelige andelen utenlandske ansatte i fast stilling, bidrar til såkalt internasjonalisering hjemme. Alle kandidater ved fakultetet drar dessuten på minst én internasjonal konferanse hvor de har et bidrag i form av presentasjon og/eller poster.

Karriereveiledning

Arbeidsmarkedet for nye doktorer har vært svært godt for våre kandidater i mange år. Vi har fram til nå ikke sett behov for å gjøre analyser av karriereveier, men vi er selvsagt oppmerksomme på at det kan endre seg. De fleste har gått til jobber utenfor academia innen områder som olje og gass, marin sektor, havbruk, instituttsektor og til tekniske og administrative stillinger ved universitetet. Det er også mange som har gått til postdoktor- og forskerstillinger ved universiteter i Norge og utlandet. Et mulig tiltak for fremtiden kan være karrieredager. Slike arrangementer kan med fordel organiseres sentralt. For å skaffe en god oversikt mener vi at UiB Alumni bør søke å få flere medlemmer fra gruppen nyutdannede doktorer.

Publisering

Alle ph.d.-kandidater ved fakultetet publiserer i (internasjonale) journaler med fagfelle-evaluering (referee). Avhandlingene som springer ut fra våre fagmiljøer er i all hovedsak artikkelbaserte (71 av 75 i 2015), og hver avhandling består av 3-6 manuskripter. Ph.d.-kandidatene står for en betydelig andel av MN-fakultetets publikasjoner. Fakultetet ser ikke behov for tiltak på området.

Andre forhold

Fakultetet har fått utfordringer med innskjerping av mulighet for errata etter endringer som kom med forskriften i 2013. Forskerutdanningsutvalget ønsker at dette punktet ses på i revisjon av forskriften, slik det ble meldt inn i fjorårets melding.

Fakultetet er positiv til arbeidet med ny ordning for vitnemål for ph.d.-graden som har funnet sted under OU-prosjektet.

FORSKERUTDANNINGSMELDING 2015

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

April 2016

Bakgrunn

Forskerutdanningsmeldingen for Det samfunnsvitenskapelige fakultet gir en overordnet vurdering av forskerutdanningen som tilbys ved fakultetet. Meldingen er utformet i samsvar med mal fra universitetsdirektøren.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i 2014 og prioriteringer for 2016

Fakultetet har fulgt opp prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014 gjennom kontinuerlig styrking av faglig samarbeid, særlig gjennom forskerskoler og nettverksskoler. De fleste institutter tilbyr også ph.d-kurs utviklet i samarbeid med eksterne og internasjonale institusjoner regelmessig. Både Institutt for geografi, Institutt for sosialantropologi og Institutt for økonomi har videreutviklet denne typen samarbeid i 2015.

Fakultetet har hatt flere underkjenninger de siste årene. Det har derfor vært viktig å utvikle tiltak som skal sikre kvaliteten i avhandlingsarbeidet og hindre unødvendige underkjenninger. Sluttseminar er et av tiltakene som har blitt innført i flere fagmiljøer i 2015 og vurderes innført av andre i 2016. Dette omtales i et eget punkt under.

Det har vært viktig for fakultetet at kandidatene sikres solid forankring i fagmiljøene gjennom tilknytning til forskergrupper. Hensikten er å sikre en god oppfølging av ph.d.-kandidatene ved at kandidaten i tillegg til relasjonen til veileder også inngår i et større faglig kollektiv.

En viktig prioritering for 2016 vil være å kartlegge hvordan fakultetet kan jobbe for å bedre gjennomføring og hindre frafall i doktorgradsprogrammet. Det er satt ned en arbeidsgruppe som skal se på hvilke tiltak som kan iverksettes, spesielt knyttet til forskergrupper, veilederrollen og opplæringsdelen. Arbeidsgruppen vil levere sin rapport i april/mai.

En annen prioritering blir å kartlegge hvor våre kandidater arbeider som et ledd i å synliggjøre karriereveier for ph.d.-kandidater. Dette omtales videre under karriereveiledning.

Forholdet mellom forskerutdanningen og forskningssatsinger ved fakultetet

Fakultetet har en forholdsvis stor andel åpne utlysninger for å sikre bredden i forskningen ved fakultetet og for å nå ut til en bred søkermasse. Disse blir likevel i stor grad knyttet til forskningssatsingene våre for ytterligere å styrke disse og for å sørge for at stipendiatene blir knyttet relevante forskningsområder innen fagmiljøene. Alle fagmiljø melder at stipendiatene er knyttet til en forskergruppe, og blir således godt integrert i forskningssatsingene ved fakultetet.

Gjennomstrømming – vurdering og behov for tiltak

Fakultetet hadde 28 disputaser i 2015. Til sammenligning hadde vi 15 disputaser i 2014, så dette er et positivt resultat for fakultetet. Gjennomstrømmingstallet for 2015 er på 3,98 år netto (den totale tiden kandidaten har benyttet i forskerutdanningen fra opptak til innlevering, fratrukket pliktarbeid, permisjoner etc). Denne har gått noe opp, men dette skyldes at vi har hatt noen kandidater som var mye på overtid. Tidsbruken pr kandidat har stabilisert seg på et langt bedre nivå enn fakultetet har hatt tidligere. Blant fakultetets konkrete tiltak for å forbedre gjennomstrømmingen er et tilbud om kurs hver vår i akademisk skriving. Dette tiltaket fremheves som positivt ved at det gir kandidatene tiltrengt skrive trening. Flere institutter melder at de «nye» kandidatene i større grad gjennomfører på normert tid. Andre

tiltak instituttene fremhever er godt etablerte midtveisevalueringer, ordningen med to veiledere per kandidat og tettere tilknytning til forskergrupper og forskningsfelt. Institutt for sammenliknende politikk og Institutt for sosialantropologi fremhever at en vitenskapelig ansatt med dedikert ansvar for oppfølging av ph.d-kandidater har hatt svært god effekt.

Underkjenning – vurdering og behov for tiltak

Fakultetet har hatt en høy prosentandel underkjente avhandlinger de siste årene. I 2014 fikk 4 kandidater (21 %) underkjent sin avhandling etter første innlevering. I 2015 var det 2 underkjenninger (7%). I tillegg har 3 av de underkjente avhandlingene fra 2014 blitt levert inn på nytt og blitt godkjent. Et viktig grep i denne sammenheng er at innstillingen munner ut i detaljerte og presise kommentarer som gjør kandidaten i stand til å arbeide målrettet og systematisk med forbedringer. Innføringen av minst to veiledere per kandidat og gjennomføringen av midtveisevaluering er tiltak instituttene trekker frem som virkemidler mot underkjenninger.

Vi meldte i fjor at Institutt for sammenliknende politikk i 2014 gjennomført sluttseminar som et kvalitetstiltak av avhandlingen før innlevering. Fakultetet vurderte dette som et godt tiltak blant annet for å hindre unødvendige underkjenninger. I løpet av 2015 innførte både Institutt for informasjons- og medievitenskap og Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap innført sluttseminar. Institutt for geografi planlegger å innføre dette tiltaket og sosiologisk institutt har også systematisk vurdert behov for sluttseminar for sine kandidater.

Andre tiltak instituttene nevner i sine meldinger er dedikerte ph.d.-koordinatører i staben og jevnlig presentasjoner av kapitler og delarbeid i forskningsgruppene.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

I OU-prosjektet ble det oppnevnt en egen gruppe for forskerutdanningen, som i sin rapport fremhevet viktigheten av doktorgradsveiledning og veilederopplæring. Tall fra UiBs fremdriftsrapport for ph.d.-kandidater i 2015 viser at 86 % av kandidatene er fornøyd eller svært fornøyd med sitt veilederforhold. Fakultetet har drøftet veilederopplæring i forskerutdanningsforum, og bedt om innspill i instituttens forskerutdanningsmeldinger. Fagmiljøene rapporterer at veiledningen fungerer bra og viser til at kandidatene i stor grad sier seg fornøyd med veiledningstilbudet, spesielt etter at alle institutt nå har innført krav om to veiledere. Instituttene har ulike fora for uformell veilederopplæring, som forskningsgrupper, stabsseminarer og veiledningsforum. Egne ph.d.-koordinatører i staben har ofte et særskilt ansvar for å løfte veilederkompetansen, og seniorer fungerer som mentorer for yngre veiledere. Fakultetet mener derfor at veilederopplæringen blir vel ivaretatt.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og deltakelse på internasjonale konferanser/utenlandsopphold

Alle ph.d.-kandidater ved fakultetet oppfordres til å gjennomføre et utenlandsopphold ved relevante forskningsinstitusjoner og fakultetet har egne støtteordninger for dette. Samarbeid med internasjonalt anerkjente forskningsmiljø og nettverksbygging gjennom deltakelse på workshops og konferanser er utbredt og anses som viktige tiltak for å øke mobiliteten blant kandidatene. Flere institutter bidrar fast i tilknytning til internasjonale forskerskoler og utvikling av internasjonale kurs. Alle fagmiljø ved SV-fakultetet er opptatt av at kandidatene skal skaffe seg internasjonal erfaring og knytte internasjonale nettverk.

For å sikre en bredere søkning til de utlyste stipendene, vurderer fakultetet flere tiltak. Institutt for økonomi fremhever viktigheten av å rekruttere tidlig på året for å konkurrere med andre aktører internasjonalt, og ønsker også å innføre betinget opptak for særs godt kvalifiserte interne søkere. Fakultetet har også drøftet viktigheten av å bruke personlige nettverk for å oppfordre kvalifiserte kandidater til å søke. Det at stipendiatstillingene i Norge er lønnet og ellers har gode rammevilkår sammenlignet med de fleste andre land er også noe som bør fremheves bedre når vi rekrutterer internasjonalt.

Karriereveiledning – Beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Karriereveiledning foregår stort sett gjennom uformelle nettverk, sammen med veileder og ved enkelte institutter gjennom medarbeidersamtaler hvor framtidsplaner diskuteres. Fagmiljøenes bidrag her har tradisjonelt sett i stor grad vært knyttet til en videre karriere innen academia. Det er likevel klart at ikke alle ph.d.-kandidatene kan eller vil ha en videre karriere innen academia. Fakultetet planlegger i løpet av våren/sommeren 2016 å kartlegge hvor våre kandidater arbeider som et ledd i å synliggjøre ulike karriereveier for doktorgradskandidater. Fakultetet har i 2015 utviklet og lansert egne karrieresider for studenter. Mulige karriereveier, alumnusprofiler og kompetansemål presenteres på en ny måte for å møte studentenes ønske om mer informasjon om karrieremuligheter og om hvordan deres kompetanse kan formidles til arbeidsgivere. Arbeidet med å synliggjøre karriereveier og alumnusprofiler for ph.d.-kandidater vil gjøres etter modell fra arbeidet som er utført på lavere grad, og vil danne grunnlag for videre tiltak med alumnustreff og presentasjoner av kandidater i arbeid også utenfor academia.

Vurdering av publiseringsvirksomheten til ph.d.-kandidatene

Publiseringsaktiviteten for ph.d.-kandidatene varierer i våre fagmiljø. Det er fortsatt vanlig med monografier i flere fagmiljø, men antallet artikkelbaserte avhandlinger er økende. Institutt for sammenliknende politikk oppfordrer de kandidatene som skriver artikkelbasert avhandling til å publisere underveis, og også de som leverer monografier publiserer ofte artikler underveis i arbeidet. Institutt for geografi melder at det har etablert seg en forståelse både blant stab og ph.d.-kandidater at et prosjekt ikke er fullført før det har blitt publisert i et anerkjent tidsskrift. Ved Institutt for økonomi vektlegges også betydningen av å sende inn arbeider til anerkjente tidsskrifter, men her er det relativt lang publiseringstid, så det er ikke alltid mulig å få arbeidene publisert i løpet av stipendperioden.

Medforfatterskap med veiledere er et av de virkemidlene som blir trukket fram som kan virke stimulerende på publiseringsaktiviteten.

FORSKERUTDANNINGS- MELDING 2015 DET JURIDISKE FAKULTET

---

1. Planer og prioriteringer for 2016.

I forskerutdanningsmeldingen for 2014 informerte vi om våre satsinger på samarbeid med universiteter i India og Kina. Disse samarbeidene er i årets melding lagt frem under «internasjonalisering», og andre planer og prioriteringer utdypes også under de ulike underoverskriftene.

---

2. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved fakultetet

Det har alltid vært en tett kobling mellom fakultetets forskningssatsninger og stipendiatene som deltar i forskerutdanningen. Ved en del spissede utlysninger av stipendiatstillinger har fakultetet sikret rekruttering til prioriterte fagområder i tråd med Strategiplanen for 2011-2015. Fakultetets strategi for 2011-2015 gjelder fortsatt i påvente av ny.

Fakultetets økonomiske situasjon tilsier at det ikke er handlingsrom til å kunne dekke alle rekrutteringsbehov over fakultetets grunnbudsjett. Fakultetet er derfor avhengig av å sikre nyrekruttering via eksterne finansieringskilder, og vil jobbe målrettet for å få dette til, blant annet gjennom å søke om finansiering av ph.d.-stillinger i de fleste relevante forskningsprogram med utlysninger om eksternfinansiering.

Fakultetet har planer om å etablere et forskningsmiljø knyttet til skatterett. Det er planer om tre stipendiatstillinger på dette fagfeltet, hvor én er gjennom ordningen offentlig-ph.d. finansiert av Forskningsrådet i samarbeid med Skatt vest. Den andre finansieres av NHH og den tredje planlegges finansiert av Det juridiske fakultet.

---

3. Gjennomstrømming

Fadderordning: I 2014 startet fakultetet et prosjekt der personalgruppen og ph.d.-koordinator gjennomgår rutiner for mottak og oppfølging av stipendiatene. Dette arbeidet har båret frukter i form av oppstartsamtaler mellom ny stipendiat, leder for forskerutdanningen og veiledere(e). Nye stipendiater får også oppnevnt en viderekommen stipendiat som fadder.

Oppfølging: Fakultetet arbeider målrettet for å redusere forsinkelser og redusere frafall gjennom (1) jevnlig møter mellom leder for forskerutdanningen, forskningsdekan, HR-ansvarlig for stipendiater og ph.d.-koordinator hvor de går gjennom status for alle ph.d.-kandidater, (2) midtveisevalueringer av ph.d.-prosjekter og (3) medarbeidersamtaler.

Motivasjonsseminar: Høsten 2016 planlegger fakultetet et motivasjonsseminar for alle som har hatt midtveisevaluering. Bakgrunnen for dette er at vi ser at stipendiatene i første del av stipendiatperioden har mye program og oppfølging gjennom blant annet obligatoriske emner, reiser og midtveisevaluering. Deretter blir det roligere, og stipendiatene må i større grad jobbe alene. Fakultetet ønsker å motivere den enkelte til å få fart på skriveingen og å holde fokus fram til innlevering.

---

4. Underkjenninger

Ingen avhandlinger ble underkjent ved Det juridiske fakultet i 2015.

---

5. Veilederopplæring

I 2015 ble det gjennomført en UiB-initiert arbeidsmiljøundersøkelse (ARK) blant alle ansatte på fakultetet. I stipendiatgruppen var det 62 % som besvarte undersøkelsen. Et av hovedfunnene var at veiledersituasjonen oppgis som en av flere kilder til manglende progresjon i arbeidet.

I oktober samme år arrangerte fakultetet seminar for forskere som veileder ph.d.-kandidater, og arrangementet planlegges som et årlig tilbud. Fakultetets veiledere var også invitert til å delta på et felles seminar arrangert av søsterfakultetet i Oslo. Vi ser også frem til å se resultatet av arbeidsgruppen som har jobbet med veilederopplæringsspørsmålet etter det sentrale OU-prosjektet.

---

6. Internasjonalisering

I den tidligere nevnte oppstartsamtales motiveres kandidatene til å knytte seg til utenlandske forskningsmiljø og delta i fora der prosjektet skal presenteres på engelsk. Verdien av utenlandsopphold er også

tema i de årlige medarbeidersamtalene med prodekan. Videre informeres det om muligheten for at deltakere på språkkurs godskrives i den valgfrie delen av ph.d. programmet. De siste par årene har 1-2 kandidater fått dette godskrevet. Flere av stipendiatene har kortere eller lengre utenlandsopphold.

Ph.d.-kurs i Kina: I juni 2016 arrangerer vi for fjerde år på rad tredagers ph.d.-kurs i kinesisk rettskultur på Nordic Centre, Fudan University i Shanghai, støttet av SPIRE. I sammenheng med kurset i Shanghai besøker vi Renmin-universitetet i Beijing, der stipendiater fra UiB og Renmin presenterer sine prosjekter i form av en rundebordskonferanse. Erfaringene etter tre kurs i Shanghai og rundebordskonferanser i Beijing er svært gode, og dette har gitt våre ph.d.-kandidater innsikt i og forståelse for kinesisk rettskultur.

Ph.d.-workshop i India: I forskerutdanningsmeldingen for 2014 skrev vi om [samarbeid med National Law University Delhi \(NLUD\)](#). En mindre delegasjon besøkte NLUD våren 2015, og [NLUD besøkte oss](#) samme semester. I mai 2016 vil en ny delegasjon fra fakultetet besøke National Law University Delhi, for å delta i en ph.d.-workshop sammen med indiske ph.d.-er og forskere. Delegasjonen fra Universitetet i Bergen vil bestå av to seniorforskere, to administrativt ansatte og seks ph.d.-er. Det er budsjettert med en tilsvarende reise i 2017. Vi håper dette vil bidra til å legge grunnlaget for et godt samarbeid med NLUD. Reisen dekkes i sin helhet av SIU-midler.

---

7. Karriereveiledning

Prodekan for forskning gjennomfører både oppstartsamtale og jevnlig medarbeidersamtaler med stipendiatene, hvor blant annet karriereveiledning og mulig fremtid i fakultetets vitenskapelige stab står på agendaen. Det å mobilisere fagmiljøet til å søke ekstern finansiering for midlertidig forsker- eller postdoktorstillinger hører også med i arbeidet med karriereplanleggingen for de stipendiatene som ønsker en karriere i academia.

Det jobbes systematisk og konkret med å skaffe stipendiatene korte engasjementer de kan tre inn i etter innlevering av avhandlingen, i påvente av faste stillinger. Slike engasjementer har for eksempel vært forskerstilling i et prosjekt, vikariater som førsteamanuensis (ved avvikling av forskningstermin) og universitetslektorstilling på inntil et halvt års varighet. I samarbeid med de enkelte fagmiljøene arbeides det for å få på plass ekstern finansiering i form av midler til midlertidige forsker- eller postdoktorstillinger.

---

8. Publisering

De fleste ph.d.-kandidater i rettsvitenskap avhandlingen som en monografi, slik at eventuelle artikler kommer i tillegg til avhandlingen, derfor har vi sannsynligvis et lavere tall sammenlignet med andre fakulteter. Mange av stipendiatene publiserer avhandlingen på renommerte forlag i etterkant av disputasen, som på denne måten gir publikasjonspoeng.

---

9. Andre forhold av særlig betydning for fakultetets håndtering av forskerutdanningen som har endret seg, eller som man planlegger å endre i perioden

Økonomiske rammer legger begrensninger på rekrutteringen til doktorgradsprogrammet, og som tidligere nevnt ønsker vi å øke andelen eksternt finansierte stipendiater og inngå samarbeid om offentlig sektor-kandidater. Vi har også utfordringer med å være en attraktiv arbeidsplass for nyutdannede jurister, og å rekruttere de beste kandidatene til programmet.

Forskerutdanningsmelding for 2015, Det psykologiske fakultet

Det psykologiske fakultet har om lag 110 ph.d.-kandidater og har de siste fem årene hatt rundt 20 disputaser i året. Vel halvparten av kandidatene er eksternfinansiert og har sin arbeidsplass andre steder enn UiB. Stipendiatene har sitt eget utvalg (psykSTIP), som arbeider for å fremme interessene til både interne og eksterne ph.d.-kandidater som er tatt opp på forskerutdanningen ved Det psykologiske fakultet, UiB.

Oppfølging av forskerutdanningsmelding for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Fakultetet har fulgt opp prioriteringer omtalt i meldingen fra 2014 ved å løfte frem tiltak for økt kvalitet i forskerutdanningen og tilrettelegging for å styrke faglig samarbeid i og mellom forskerskoler og fagmiljø.

Fakultetet har det siste året hatt fokus på å følge opp implementering av ny opplæringsdel i forskerutdanningen. Dette har vi blant annet gjort gjennom å standardisere prosessene knyttet til ph.d.-emner for å sikre kvalitet og faglig utbytte. Vi har arbeidet med å legge alle emner inn i FS og med å sikre egnete godkjenningsprosedyrer for emnene som tilbys i fakultetets forskerskoler og fagmiljø. De obligatoriske komponentene i opplæringsdelen godkjennes på fakultetsnivå og tilbys jevnlig.

Det er viktig for fakultetet at kandidatene sikres solid forankring i fagmiljøene gjennom tilknytning til forskningsgrupper og forskerskoler. En av våre etablerte forskerskoler sendte i 2014 søknad til NFR om midler til å få status som nasjonal forskerskole. Søknaden ble ikke innvilget, men prosessen har bidratt til økt samarbeid både lokalt og nasjonalt og er et godt utgangspunkt for å styrke utdanningsvirksomheten inn mot andre institusjoner både regionalt og nasjonalt. Flere fagmiljø rapporterer at konsolidering av forskerskolestrukturen har gitt forskerskolene inspirasjon til å revitalisere god planlegging av emner og seminarer som tilbys ph.d.-kandidatene.

I 2016 vil fakultetet fortsette arbeidet for å styrke forskerutdanningen gjennom at fakultetets forsknings- og forskerutdanningsutvalg tar et mer synlig grep om saker som gjelder forskerutdanningen – blant annet emnegodkjenninger.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningsstrategier ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Kvaliteten i forskerutdanningen ivaretas gjennom forankring i fagmiljøene ved at den enkelte kandidat knyttes til forskningsgrupper og forskerskoler. Fakultetet har lagt til rette for en tett kobling mellom forskerskoler og forskningsgrupper ved at flest mulig av forskningsgruppene bidrar med undervisning og veiledning inn mot forskerskolene. Alle stipendiatstillinger lyses ut med tilknytning til en av fakultetets forskningsgrupper. Fakultetet støtter også større forskningsprosjekter/søknader om ekstern finansiering med øremerkete stipendiatstillinger.

Fakultetet har i 2015 i gjennomsnitt hatt tilsatt 41,2 rekrutteringsstillinger finansiert over grunnbevilgningen. Fakultetets måltall har vært på 44,6. Fakultetet har lyst ut totalt ni universitetsstipend i løpet av 2015, av disse er fire øremerket dobbelkompetanseprosjektet i psykologi (syvårige utdanningsløp). Av de ni utlyste stillingene er to tilsatt og knyttet til rusfeltet. De andre stillingene er per i dag i prosess. I tillegg er det utlyst og tilsatt én universitetsfinansiert postdoktor i 2015.

I meldingsåret har fakultetet i samarbeid med de øvrige psykologutdanningene i Norge søkt KD om å kunne utvikle egen forskerlinje for våre profesjonsstudenter. I arbeidet med å styrke studentnær forskning og å skape gode rammer for å gå videre til et doktorgradsløp, ønsker vi å åpne opp for at bruk av studentstipend kan rettes inn mot en fremtidig forskerlinje.

Gjennomstrømning – vurdering og behov for tiltak for å forbedre denne

Totalt disputerte 19 kandidater i 2015. I gjennomsnitt brukte de 3,4 år før de disputerte (nettotid, dvs. permisjoner m.m. er trukket fra). Dette er noe bedre enn gjennomsnittet ved UiB, som er på 3,8. Vi mener at dette er et resultat av tett oppfølging gjennom utdanningsløpet, og et krav om minimum to oppnevnte veiledere per kandidat. Det er imidlertid vanskelig å innhente informasjon om permisjoner for eksternt finansierte kandidater som ikke er tilsatt ved UiB. Dette gjelder ca halvparten av kandidatene i forskerutdanningen ved fakultetet.

Underkjenning – vurdering av situasjon og behov for tiltak

Det er få kandidater som skrives ut av ph.d.-programmet uten fullført grad. I 2015 ble én kandidat skrevet ut uten å disputere. Fakultetet hadde to underkjenninger i løpet av året: én dr.philos. og én ph.d. Videre ble én ph.d.-avhandling omarbeidet og senere godkjent. Vi har ingen særskilte tiltak for å forhindre underkjenninger ut over aktiv oppfølging fra fagmiljø, veiledere og administrasjon gjennom semesterregistrering, fremdriftsrapportering og midtveisevaluering. At instituttene i sterk grad er involvert i oppfølgingen av ph.d.-kandidatene er viktig. Spesielt midtveisevalueringen vurderes som et godt tiltak for å forhindre underkjenninger.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Det er alltid et behov for å øke og vedlikeholde kompetanse på veiledning av ph.d.-kandidater. Enkelte av forskerskolene ved fakultetet arrangerer seminar for veiledere tilknyttet forskerskolen der tema er ph.d.-veiledning. Fakultetet planlegger å arrangere felles veilederseminar i løpet av året for alle potensielle veiledere. Dette planlegges i kombinasjon med fakultetets årlige stipendiatsamling. Vi har som mål å arrangere disse som årlige samlinger.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Alle forskerutdanningskandidater ved fakultetet oppfordres til utenlandsopphold ved relevante forskningsmiljøer. Deltakelse på internasjonale konferanser og workshops er vanlig for våre stipendiater. Gjesteforskere og professor II-ordningen har vært et viktig bidrag til internasjonalisering og styrking av forskerutdanningen. Flere av våre fagmiljø har et stort innslag av utenlandske stipendiater som er et eksempel på internasjonalisering hjemme. Også ved tilsetting av faste ansatte/veiledere er vi oss bevisst det internasjonale perspektivet.

Karriereveiledning – Beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Ingen av våre fagmiljø rapporter om egne ordninger rettet spesifikt mot karriereveiledning, men flere peker på at dette er et tema som berøres i medarbeidersamtaler og forskersamtaler med den enkelte stipendiat. Også i veilederteamet blir dette fulgt opp. Ett av instituttene vurderer å innføre karriereveiledning som en rutinemessig aktivitet knyttet til gjennomføringen av midtveisevalueringen. For profesjonsstudenter i psykologi har fakultetet øremerket egne

dobbelkompetanseutlysninger som gir en tydelig karrierevei inn mot klinisk arbeid, forskning og forskningsledelse både ved universitet og i helseinstitusjoner.

Publisering: Vurdering av publiseringsevne til ph.d.-kandidatene

Lav fremdrift går som regel ut over publikasjonsevne. Her rapporteres det at midtveiseevaluering og fremdriftsrapportering har vært viktige grep med tanke på å fange opp avvik og igangsette tilpassede tiltak. Alle fagmiljøer fremholder imidlertid at de fleste forskerutdanningskandidatene har god publiseringsevne. Ved enkelte fagmiljøer trekkes det i tillegg frem at kandidatene ofte har minimum én av avhandlingens artikler publisert på nivå II. Ingen institutter rapporterer at det er iverksatt særlige tiltak knyttet til publiseringsevne.

Andre forhold av særlig betydning for fakultetets håndtering av forskerutdanningen

Som en oppfølging av OU-prosjektet ser fakultetet med glede på at forskerutdanningen er styrket gjennom flere nytilsetninger på Forskningsadministrativ avdeling. Dette håper vi fører til et fortsatt fokus på samordning i forvaltningen av både reglement, vitnemål og oppfølging av kandidatene. Fakultetet ser frem til at UiB sentralt i samarbeid med fakultetene utarbeider maler for søknadsskjema og avtaler som er i tråd med gjeldende forskrift. Fakultetet registrerer alle ph.d.-emner i Felles Studentsystem (FS). I løpet av året skal også vitnemål skrives basert på informasjon som er lagt inn i FS. Her vil vi peke på behovet for at det arrangeres flere kurs innrettet mot dem som administrerer ph.d.-utdanningen ved fakultet/institutt.

Universitetsmuseet

**Utdannings-, forskerutdannings- og forskningsmelding
2015**

Universitetsmuseet har i 2015 brukt krefter på å få implementert omstillingsprosessen, vedtatt av Universitetsstyrets 24.09.2014 med virkning fra 01.01.2015. Her ble også museets måldokument tatt til etterretning.

Omstillingsprosessen resulterte i en ny organisering av museets virksomhet. Et vesentlig ledd i denne var introduksjonen av to nye sentrale lederstillinger som avdelingssjefer (instituttstyrere SKO 1475) for henholdsvis Avdeling for kulturhistorie og Avdeling for naturhistorie. Det har vist seg vanskelig å få besatt disse stillingene. På Naturhistorisk avdeling, har det ikke lyktes, på Kulturhistorisk avdeling lyktes det, men vedkommende går fra 1. august 2016 over i annen stilling ved UiB. Dessuten har det vist seg vanskelig å få besatt en sentral stilling som leder for Seksjon for hagene og Arboretet. Også her fikk vi omsider besatt stillingen, men vedkommende går etter alt å dømme over i annen stilling ved UiB innen tiltredelsen hos oss.

De strategiske fora har vært i arbeid, unntatt Forum for undervisning. Ellers har omstillingen trådt i kraft, særlig merkbart ved Kulturhistorisk avdeling der seksjonene er på plass og operative.

For øvrig vil den nye organisasjonsstrukturen i samsvar med UiB-styrets vedtak 24.09.2014 bli evaluert ved utgangen av 2016.

Utdanningsmelding

Som kjent driver Universitetsmuseet ikke utdanning av studenter, det er en sak for fakultetene. Likevel definerte museet i måldokumentet i 2014 at å bidra til forskningsbasert undervisning ved UiB er en del av det museet gjør. UM har i løpet av 2015 drøftet dette med rektoratet og vil sammen med angjeldende fakulteter i løpet av 2016 sette opp avtaleverk om hvilken undervisning UM kan bidra med, i hvilke formater, i hvilket omfang, og hvordan innsatsen skal betales.

Imidlertid er det ikke slik at UMs ansatte ikke allerede gir undervisning, det gjelder innen kulturfagene, men især innen naturfagene, i det tverrfaglige mellom kultur og natur, og først og fremst i systematikk og taksonomi – et omfang som i 2015 nærmet seg to årsverk. Ved all den undervisning/veiledning som gis av UM ligger studie- og eksamensadministrasjonen ved fakultetene. UM er av den oppfatning at slik bør det også være fremover. På samme måte har UM heller ingen forestillinger om at ikke studiepoeng skal gå til fakultetene.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i utdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Det strategiske forum for undervisning vil bli gitt i oppdrag å drøfte, samt komme med forslag om, hvordan og i hvilket omfang Universitetsmuseet skal engasjere seg i EVU aktiviteter. Strategisk forum for utdanning ble oppnevnt 11.02.2015 og ble gitt i oppdrag å drøfte flg. hovedspørsmål slik at Universitetsmuseet kan gå i meningsfylt dialog med fakultetene: Hvilke undervisningsformer og -formater ønsker UM å kunne tilby? Hvordan bør UM kompenseres når våre ansatte deltar i undervisning og veiledning på master og PhD nivå? Hvordan bør RBO fordeles knyttet til produksjon av studiepoeng og grader? I hvilket omfang må våre ansatte kunne ha innflytelse på studieprogrammer m.m.? Finnes det krediteringsspørsmål som må løses? Denne drøftelsen er ennå ikke avsluttet, men vil bli det i 2016. Det har i 2015 vært et innledende møte med viserektor for utdanning om dette, og saken blir nå håndtert som en forhandlingssak mellom UM og de respektive fakulteter/institutter.

Studiekvalitets- eller læringsmiljøtiltak fakultetet har hatt særlig oppmerksomhet om i 2015

Ikke aktuelt.

Utfordringer i studiekvalitets- eller læringsmiljøarbeidet i 2015

Ikke aktuelt.

Studieprogramevalueringer. Gjennomføring i 2015 og planer for 2016

Ikke aktuelt.

Planer for utvikling av studietilbudet, opprettinger/nedlegginger av studieprogram, vurdering av robusthet i fagmiljøet og fordeling av studieplasser for 2016

Ved natur ble nye studietilbud utviklet i 2014 og to nye emner, hver på 10stp, ble undervist i ved Institutt for biologi i 2015. Som følge av arbeidet i forum for undervisning og i samarbeid med de relevante institutt vil studietilbudet videreutvikles i 2015.

Aktivitet i etter- og videreutdanning. Status i 2015 og planer for 2016

Et annet spørsmål av betydning blir hvorvidt Universitetsmuseet kan engasjere seg i EVU aktivitet. I 2015 gjennomførte Botanisk hage heldags lærerkurs i regi av Skolelaboratoriet med 27 deltakere. I tillegg var det forelesning i byen dagen før som introduksjon. UMs eventuelle EVU-aktivitet vil bli vurdert igjen i 2016 som del av arbeidet i Strategisk forum for undervisning.

Forskerutdanningsmelding

Universitetsmuseet har åtte stipendiatstillinger, stillinger der hovedveileder er ansatt ved museet, men der doktorgradene avlegges ved de respektive fakultetene. Som et hovedtrekk

beholder avdelingene for kultur og natur «sine» PhD-stillinger når deres studenter har disputert. De lyses ut i samsvar med strategiske satsinger ved avdelingene.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Universitetsmuseet vil arbeide for at stipendiater innen antropologi skal få best mulige vilkår når det gjelder mulighetene for langvarige feltopphold. Det har vært en forbedring at stipendiatene fra og med 2015-budsjettet innen natur nå får bedre rammetilskudd, men UM ser fremdeles ikke rasjonaliteten i at våre stipendiater innen naturfag får mindre enn MN fakultetets. En ønsker å øke gjennomstrømmingen fra dagens 70 %. Det er også ønskelig å øke antallet stipendiater knyttet til UM fra 8 til 10. For øvrig omtales stipendiatene i den forskningsstrategiske planen 2016-22 som er under utarbeiding våren 2016.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningsatsninger ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Det er en prioritert oppgave å sikre at museets stipendiater integreres mest mulig i de ansattes vitenskapelige nettverk. UM er dessuten aktivt inne i den nordiske forskerskolen for biosystematikk (ForBio) og for arkeologi (Dialogues of the Past). Landets universitetsmuseer driver disse to forskerskolene. De ble høsten 2015 klart at begge kan drives videre. Museets stipendiater har også vært knyttet til nettverk innen forskningsatsingen på universitetsmuseene, Forskning i Fellesskap (FiF), der dette sammenfaller med museets forskningsatsinger. FiF ble avsluttet med utgangen av 2015. For øvrig organiseres PhD-studentene gjennom de relevante instituttene. Museets rolle er hovedveiledning og integrasjon av doktorgradsstudentene i faglig arbeid og der det er mulig i internasjonale forskernettverk.

Gjennomstrømning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å forbedre denne

Universitetsmuseet legger forholdene til rette for at stipendiatene skal kunne fullføre innen normert tid. Museets stipendiater fullfører, men i de fleste tilfeller noe etter normert tid. I snitt er gjennomstrømningsprosenten på ca. 70 %. Stipendiater får beholde arbeidsplass og rettigheter også etter utløpt ansettelsesperiode for å holde kontakten med fagmiljøet og kunne fullføre. Tettere oppfølging av avdelingsleder i forhold til veileder/stipendiat vil være et tiltak for å forbedre gjennomstrømningen. UMs forskningstrategi vil sette opp som resultatmål at gjennomstrømningen i planperioden økes til 85 %.

Underkjenning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å holde antallet nede (hvor mange 1. gangs underkjenninger, hvor mange 2. gangsunderkjenninger)

Universitetsmuseet har ikke i 2015 hatt noen underkjenning av doktorgradsarbeider.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Alle i vitenskapelige stillinger ved Universitetsmuseet har gjennomgått kurs i pedagogisk basiskompetanse. Det ønskes at de også får tilbud om veilederopplæring i tilknytning til kursing som foregår ved relevante fakulteter.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Universitetsmuseets PhD-studenter deltar i opplegg utformet ved de respektive fakultetene. En av oppgavene til museets veiledere er i høyest mulig grad å integrere doktorgradsstudentene i de ansattes nasjonale og internasjonale nettverk og nettverksaktiviteter.

Forskningsmelding

Universitetsmuseet arbeider nå med å ferdigstille en forskningstrategisk plan for perioden 2016-22. Den ventes vedtatt før sommerferien 2016.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Det arbeides på Universitetsmuseets forskningsstrategi med henblikk på å kunne få en slik vedtatt av museets styre innen sommeren 2016. Strategisk forum for forskning har gitt et grunnlagsdokument som så har resultert i et utkast fra direktøren. Dette utkastet har vært drøftet i avdelingene og i styret, og en endelig versjon vil da ventelig kunne vedtas på UM-styrets møte medio juni 2016.

Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv - lokalt, nasjonalt og internasjonalt

I 2015 har en fortsatt arbeidet med FiF, Forskning i fellesskap, en satsing med alle landets universitetsmuseer finansiert av KD gjennom NFR. Dette omfatter især arkeologi (samt tilgrensende fagområder som paleobiologi og geologi) og den nordiske forskerskolen i biosystematikk (ForBio). Det samme gjelder NorBOL-prosjektet (Norwegian Barcode of Life 2014-2018). Prosjektet handler om DNA-strekkoding av norsk flora og fauna, og er et samarbeid mellom norske forskningsinstitusjoner.

Det ble presentert en god EU-søknad, SEARCH, som ikke fikk bevilgning, men som etablerte et konsortium sammensatt av europeiske museer og universiteter som inngår i museets nettverk.

Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging

Det har vist seg vanskelig å få ansatt de to avdelingssjefene for henholdsvis kultur og natur. Så vanskelig at en er tvunget til å vurdere grep som kan endre dette. Fra 1. juni 2015 har vi hatt en avdelingsleder på kultur, mens vi så langt har måttet konstituere ledere på natur. Avdelingslederen på kultur går imidlertid over i annen stilling ved UiB fra 1. august 2016. Avlastningen av vitenskapelig personale på kultur når det gjelder samlingsforvaltning må synes som forventet å ha frigjort ressurser til forskning. Endelig vil integreringen av den lovpålagte utgravningsvirksomheten kunne føre til øket arkeologisk forskning basert på felldata og dokumentasjon. Omorganiseringen hadde slik integrasjon som intensjon, men

det må tas ytterligere grep for at dette skal skje. Her arbeides det med et styringsdokument som ventes vedtatt i juni 2016.

Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsinger (pågående og planlagte)

Universitetsmuseet trapper opp satsingen på eksternfinansiert prosjektvirksomhet (EU, NFR, Artsdatabanken osv.). Prosjekter gir forskningssamarbeid med institusjoner i både inn- og utland. Universitetsmuseet har særlige relasjoner til f. eks. ulike universiteter eller museer, men det henger sammen med enkeltforskeres nettverk, institusjonelt har UM innen forskning bare samarbeid de samarbeidspartnere som til enhver tid mobiliseres, enten av enkeltforskere eller knyttet til konsortier av ulike art i prosjektvirksomheten. Universitetsmuseets tverrfaglige virksomhet finner sted i forbindelse med prosjektforberedelser og i den tverrvitenskapelige behandlingen av funn fra utgravningsvirksomheten.

Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II

I 2014 var Universitetsmuseet ikke lenger den enheten ved UiB med høyest publiseringspoengscore pr. vitenskapelig årsverk. Dessuten var museet svakt representert i 2013-2014 når det gjelder publisering på nivå.

Publisering ved UM 2015 NSD/DBH pr. 1. okt. 2015

	Sum publiseringspoeng	Sum UFF-årsverk	Sum publ.poeng per UFF-årsverk	Publisering nivå 1	Publisering nivå 2
Universitetsmuseet i Bergen	64,11	37,50	1,71	76,6 %	23,4 %
Sentraladministrasjon	2,60				
Kulturhistorie ¹	16,83	15,00	1,12		
Naturhistorie	44,68	22,50	1,99		

Publisering 2013-15 NSD/DBH pr. 1. okt. 2015

	2013	2014	2015 ²	VT, NTNU 2015	KHM/NHM, UiO 2015	Mus, UiT, 2015	AMS, UiS 2015
Publ. pr. UFFverk UM	1,3	0,8	1,71	1,55	1,16 / 1,67	1,65	0,8
Publisering på nivå 2, UM, i %	13	10	23,4	19	11	11	
Snitt UiB pr. UFFverk	1,0		1,51				
Snitt UiB nivå 2 i %	18	20	25,5	14,6	13,5 / 23,6	17,5	22,6

¹ Datagrunnlaget forteller NSD at 15,93 poeng i tillegg til spesifiserte tall for avdelingene er publisert ved en av de to. De er her lagt til etter omtrentlig forholdstall, 5,93 til kultur og 10 til natur.

² Poeng telles etter ny modell i 2015.

Det er gledelig at publiseringsstatistikken for 2015 gir helt annerledes positive tall for universitetsmuseet som igjen ligger høyest av alle landets universitetsmuseer – også når det gjelder publisering på nivå 2. Når det gjelder UiB, ligger UM på førsteplassen sammen med Psykologisk fakultet. Her vil fakultetenes størrelse selvsagt også spille en rolle.

Kort omtale av arbeid for mobilisering og økt deltakelse i Horizon2020 og annen eksternt finansiert virksomhet

Universitetsmuseet vil øke porteføljen av eksterntfinansiert prosjektvirksomhet. En søknad til Horizon 2020 der museet hadde koordinatorrollen ble sendt inn til fristen 28. mai (SEARCH), men den ble tross i god skåre ikke tildelt midler fra EU. prosjektet (Jellyconnect) på et formidlingsprosjekt ble levert inn på høstparten, også her med et internasjonalt konsortium koordinert fra UM. Det arbeides på å få UMs fagmiljøer til å engasjere seg sterkere i eksternt finansiert prosjektvirksomhet. Den eksterntfinansierte utgravningsvirksomheten i medfør av Kulturminneloven med forskrifter fakturerte i 2015 vel 36 mill kr.

Museet har de senere årene hatt økt fokus på marin forskning og har inngått omfattende samarbeidsavtaler med Havforskningsinstituttet for å øke den eksternt finansierte virksomheten. En av Universitetsmuseets oppgaver er å forvalte og forske på samlinger som dokumenterer artsmangfold. Museet kan derfor være en sentral aktør i innhenting av eksterne prosjekt gjennom Artsdatabanken. Museet har vært og er aktiv søker om midler, og også her er virksomheten stigende. Museet vil i sterkere grad enn til nå kreve at vitenskapelig ansatte utvikler nasjonale og internasjonale forskningsprosjekt – ikke minst i tilknytning til de store mengder materiale som samles inn gjennom ulike forvaltningsprosjekter.

UM-ansattes deltakelse i eksternt finansierte prosjekter (finansieringskilde med uthevet skrift).

Artsdatabanken: 1) Insects from Rich Fens in Hedmark, Western Norway. 2) Norwegian Marine Amphipoda. **EEA grants:** 1) Museikon, a new icon museum in Alba Iulia, Transilvania. 2) Culture and Nature in Transilvania: Past and Future in Romania. 3) Images of Cultural Diversity and Heritage; Film festival and Conference, Poland. 4) Medieval textiles and their restoration, Prague. **ERC:** Egalitarianism: Forms, Processes, Comparisons. **GBIF:** Tilrettelegging og kvalitetssikring av artsdata. **GBIF-NTNU:** Pollenanalyse, Ørlandet. **Leverhulme Trust:** The origins of Sea Fishing in Northern Europe. **NFD-KLD:** Mareano. **NFR:** 1) Activism, Inequality and Security in the Olympic city of Rio de Janeiro, Brazil. 2) Ritual Intersections in a Mixed, panoptic, neighbourhood, India. 3) Global Moments in the Levant; Processes Towards Political Economies in the Levant in the 5th and 4th Millenia BC – a Comparative Approach. 4) Trade and Landuse in Palmyra and the Surrounding Territory. Joint Syrian-Norwegian Survey Between Palmyra and Isriyé (Seriane). 5) Human, Agricultural and Climatic Impact on Ecological Rules: Macro-Ecological Analysis of Paleobiological Datasets (HACIER). 6) Studier I rosefamilien. **NFR-KHM:** Pioneers of North West Europe. **NFR-Artsdatabanken:** NorBOL, Norwegian Barcode of Life. **Norsk inst. for skog og landskap:** 1) Tulipan. 2) Historiske planter. **NUFU:** 1) Traditions and Archaeology in Eastern Zimbabwe. 2) Lower Jordan River Basin Programme. **UiO (KHM, CEES m.m.):** 1) Religion and Money: Economy of Salvation in the Middle Ages. 2) Hunn prosjektet, et utgravningsprosjekt i Østfold. 3) Gokstad revitalized. Tracking Viking-assisted Dispersal of Biodiversity Using Ancient DNA. 4) Vassdragsarkeologi – Vinstra-vassdraget.

Oppfølging av fagevalueringer fra 2014

Ved en inkurie ble museets aktivitet knyttet til marin forskning ikke omfattet av evalueringen av marin forskning ved UiB som forelå ultimo 2014.

Robusthet

UM har enkelte fagfelt der kvaliteten for så vidt er høy, men der en må vurdere miljøet som lite robust. Det gjelder fagområder med ganske få knyttet til dem, slik som kunst- og kultur samt antropologi ved Kulturturhistorisk avdeling, og paleobotanikk og geologi ved Naturhistorisk avdeling.